

תאריך: 31.12.2018

נושא העבודה

הוצאה לפועל – אדרכתא

=

העבודה מוגשת בחסות העמותה של

נוער שוחר משפט עברי

הקדמה אישית

נושא העבודה הינו הוצאה לפועל-אדרכתא. נושא זה נבחר על ידי רכז החוג.

לאחר שקראתי אודות הנושא גיליתי תחום משפטי מעניין ומאוד רחב, בעל חוקים שונים ופרשנויות רבות. התחברתי לנושא ובמהלך המחקר גיליתי מהי הענישה במשפט העברי והישראלי, ובמקרים מסוימים ניסיתי לבחון בעצמי סוגיות שונות הקשורות לנושא ומצאתי תשובות שונות שבהם ניתן לפתור את הסוגיה. בנוסף, הנושא גרם לי להתעמק יותר בשני סוגי המשפט ועזר לי לענות על שאלות ששאלתי את עצמי עוד לפני קבלת הנושא למחקר.

תוכן עניינים

4-5	מבוא	פרק ראשון
6-12	גישת המשפט העברי	פרק שני
13-23	גישת המשפט הישראלי	פרק שלישי
24-25	השוואה בין המשפט הישראלי לעבר	פרק רביעי
26	סיכום	פרק חמישי
27	ביבליוגרפיה	

פרק ראשון – מבוא

הנושא המרכזי של העבודה הוא הוצאה לפועל – אדרכתא. נושא ההוצאה לפועל הוא מאוד רחב, וכולל המון חוקים, תקנות, ודעות שונות. במחקר אתעמק בנושא מאסר חייבים בהוצאה לפועל בימינו ולפי המשפט הישראלי, ובעבר לפי המשפט העברי.

המידע במחקר הוא תשובה לשאלה המחקרית: **האם יש לאסור חייב אשר לא הגיע לפירעון החוב?**

המחקר מתמקד המספר שאלות נוספות:

- ההבחנה לעניין חייבים בעלי אמצעים לבין חייבים חסרי אמצעים.
- ההבחנה לעניין חייבי מזונות לבין חייבים אחרים.
- קיומם של אמצעי אכיפה חלופיים למאסר המופעלים נגד החייב עצמו (להבדיל מנכסיו), כגון אמצעים המגבילים את חופש התנועה שלו (שלילת רשיון נהיגה, עיכוב יציאה מהארץ, וכו').

בישראל, כיום חוק ההוצאה לפועל אינו מאפשר לרשם ההוצאה לפועל להטיל הגבלות על חייבים, אולם לפי החוק אפשר להוציא צו מאסר נגד חייבים בשל ביזיון הליכי הוצאה לפועל.¹ בהצעת החוק האמורה מוצע לצמצם את השימוש במאסרים (למעט מאסר בשל חוב מזונות) רק למקרים שבהם סכום החוב עולה על 500,000 ₪. בדברי ההסבר להצעת החוק נכתב שכדי לאזן בין זכויות החייבים לזכויות הזוכים, מוצא כי עם צמצום המאסרים כאמור תינתן לרשם ההוצאה לפועל סמכות להטיל על החייבים הגבלות אשר פגיעתן בזכויותיהם פחותה מזו של צו

¹ דברי ההסבר לפסקה (25) של הצעת חוק הממשלה – 260, ח' בחשוון התשס"ז, עמ' 101.

מאסר. רשימת ההגבלות האפשרית כוללת, בין היתר, הגבלות על קבלת דרכון ישראלי, על יציאה מן הארץ ועל קבלה או חידוש של רישיון נהיגה (אלא אם כן ההגבלה עלולה לפגוע פגיעה ממשית ביכולתו של החייב לשלם את החוב, או הרישיון חיוני לחייב עקב נכות או עקב נכות של בן משפחה התלוי בו).

הדעות במשפט העברי חלוקות ואף, ישנם רבנים אשר לא הגיעו להחלטה מכרעת פה אחד האם הדבר אכן ראוי.

פרק שני – גישת המשפט עברי

עוד בראשיתו של המשפט העברי, נקבעה עמדתו הברורה והחד משמעית בסוגית יחסי מלווה-לווה, לאמור (דברים, כד, י-יג):

כי תשה ברעך משאת מאומה, לא תבוא אל ביתו לעבוט עבוטו. בחוץ תעמוד, והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה. ואם איש עני הוא, לא תשכב בעבוטו. השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש, ושכב בשלמתו וברכך, ולך תהיה צדקה לפני ה' אלהיך.²

הוראה זו, והוראות נוספות (שמות, כב, כד-כו; דברים, כד, ו: "לא יחבול רחים ורכב, כי נפש הוא חובל") באות הן להזהיר את "המלווה לרעך איזו הלוואה שהיא" ("כי תשה ברעך משאת מאומה"), שלא לפגוע על ידי עביטת העבוט וחבלת הרכוש - דהיינו לקיחת המשכון מאת הלווה - בצרכי הקיום האלמנטריים של הלווה, בכבודו האישי, בחירותו ובפרטיותו. על הנושה נאסר אף להיכנס לרשות היחיד של הלווה - "בחוץ תעמוד" - ומכל שכן שאסור היה ליטול את חירותו האישית ולאסרו.

דין תורה שבזמן שיתבע המלווה את חובו, אם נמצאו ללווה נכסים - מסדרין לו ונותנין לבעל חובו את השאר, כמו שבארנו. ואם לא נמצא ללווה כלום, או נמצאו לו דברים שמסדרין לו בלבד - ילך הלווה לדרכו. ואין אוסרין אותו ואין אומרים לו הבא ראיה שאתה עני ולא משביעין אותו כדרך שדנין הגויים, שנאמר: "לא תהיה לו כנושה" (שמות, כב, כד).³

אלא אומרים למלווה: אם אתה יודע נכסים לזה המחויב לך - לך ותפוס אותם.

² דברים, כד, י-יג.

³ משנה תורה מלווה ולווה ב, א-ב. על הלכה זו אמר השופט (כתוארו אז) חיים כהן במאמרו בעניין מאסר החייבים: "... 174 הייתי מאושר ביותר אילו היינו מחוקקים כחוק בישראל את ההלכה הזאת של הרמב"ם ככתבה וכלשונה, מבלי להוסיף ומבלי לגרוע" (חיים כהן, "על מאסר בשל אי תשלום חוב" חוק ומשפט שנה א', גליון 18 (אלול תשט"ו). שו"ת הריב"ש תפד.

בתקופת התלמוד אנו כבר עומדים על ראשיתה של הבחנה בין לווה עני, חסר יכולת, שנגדו אסור היה לנקוט בשום אמצעי שיש בו משום פגיעה בחירותו האישית, לבין חייב שהוא בעל יכולת אך משתמט מלשלם את החוב. כך, לדעת חלק מחכמי התלמוד, איסור הכניסה לביתו של החייב אינו חל אלא על המלווה באופן אישי, אבל לפקיד ההוצאה לפועל מותרת הכניסה לבית החייב כדי לעקל את רכושו: "שליח בית דין שבא למשכנו - הרי זה נכנס לביתו וממשכנו"; אך לדעת חכמים אחרים, אסורה גם לשליח בית הדין הכניסה לביתו של החייב.⁴

דרך גביית החוב היא באמצעות עיקול רכושו של החייב, ועל פי האמור בספר שמות ודברים נקבע העקרון של "מסדרין לבעל חוב", היינו שבעת העיקול יש להשאיר בידי בעל החוב מזונות וצרכי קיום אלמנטריים אחרים, לרבות מינימום של כלי מלאכה שהוא זקוק להם לצורך עבודתו ופרנסתו: "היה אומן - נותנין לו שני כלי אומנות מכל מין ומין; כגון שהיה חרש - נותנין לו שני מעצדין ושתי מגרות: היה לו מין אחד מרובה ומין אחד מועט - נותנים לו שניים מן המרובה וכל שיש לו מן המועט".⁵

כעבור זמן, החל מן המאה השביעית ואילך, הועמד המשפט העברי בפני ניגוד גובר והולך בין דרישות המציאות הכלכלית והחברתית לבין עמדת ההלכה. בתקופה זו חל שינוי יסודי בחיי הכלכלה של הקיבוץ היהודי בבבל ובארצות הסמוכות לה: העיסוק במלאכה ובעבודת האדמה הלך ופחת, וחיי המסחר הלכו ושגשגו - "רוב העולם (היהודי) אין להם קרקע", ועיסוקם במסחר, ההלוואה, שנשאה לפני כן אופי של סיוע ותמיכה, ושהייתה מוגבלת, בדרך כלל, לתחומי מקום מצומצמים, הפכה לאשראי המהווה גורם נכבד וניכר בחיי המסחר. ועם השינוי הכלכלי בא השינוי החברתי-המוסרי: טענת חוסר יכולת לפרוע, טענת "אין לי", לא נבעה תמיד מתוך מצוקה

---

⁴ בבא מציעא, ק"ג, א-ב.

⁵ רמב"ם, הלכות מלווה ולווה, פרק א, הלכה ז, על פי בבא מציעא.

ועוני, אלא היא באה מתוך רצון להשתמש בכספים ולהבריא רכוש הזולת ולהעלימו באלפי הדרכים של חיי מסחר מפותחים.

בתקופה זו אנו מוצאים לראשונה נקיטת אמצעים מיוחדים נגד החייב הטוען "אין לי". במאה השביעית הותקנה תקנה המחייבת את הטוען "אין לי" להישבע, בשבועה חמורה מעין של תורה, שאמנם אין לו לפרוע ושיפרע בעתיד לבעל חובו מכל אשר יבוא לידו. אבל עדיין נאסרה בתכלית האיסור שלילת חירותו של החייב. מאלפים הם דבריו של הרמב"ם, במאה השתיים עשרה, בספר פסקיו "משנה תורה".⁶

הדין המכביד ביותר על גבייה יעילה היה איסור הכניסה לביתו של הלווה, שנשאר בכל חומרתו, ואף לשליח בית דין אסורה היתה כניסה זו. איסור זה מנע, למעשה, כל אפשרות תקינה של גבייה מן הלווה שטען "אין לי", כי אי אפשר היה לברר את טיב טענתו על ידי חיפוש בביתו; אך בביטולה של הוראה זו היה משום עקירת דבר האמור במפורש בתורה.

- המפנה בסוגית המאסר על חוב במאה ה-14

מפנה מכריע חל במשפט העברי החל מהמאה ה-14 ואילך. קדם לכך משבר אמון חמור בעקבות גל של השתמשויות והברחות מצד החייבים. לשם כך ביטלו, בפסיקה מרחיקה לכת, עסקאות מפוקפקות שמטרתן הייתה להבריא מהנושה את רכוש החייב וקבעו הוראות כלליות כיצד לנהוג במקרים כגון אלה. כפי שצוין, לפי החוק הכללי שבמדינות השונות שבהן התגוררו היהודים, נהג אמצעי המאסר על חוב בחומרה יתרה, ובדרך כלל ללא כל הבחנה בין חייב עני לחייב בעל יכולת לשלם. התפתח בחברה היהודית נוהג של התנאה מפורשת בין המלווה והלווה

---

⁶ הלכות מלווה ולווה, פרק ב, הלכות א-ב.

בדבר מאסרו של החייב במקרה של אי תשלום החוב, המאסר, או האיום במאסר, היה האמצעי היעיל היחידי שהיה בכוחו לעמוד לימין הנושה מול הערמותיו של החייב. אך הרשב"א והרא"ש דחו נוהג זה, פסלו את ההתחייבות האמורה שבין הצדדים, ולא אפשרו מאסר על חוב במשפט העברי. אך חיי המציאות לא עמדו בכך ובמאה שלאחריהם חל המפנה המכריע, באמצעות התקנה והמדרש, אימץ לו המשפט העברי, הן במרכז אשכנז והן במרכז בספרד, את אמצעי המאסר על חוב כדי לשמור על קיומו ויציבותו של האשראי וכדי לא לנעול דלת בפני לוויין.

הגשר בין שתי תקופות אלה הוצב על ידי השמירה על העקרון של כפייה לשם גבייה ולא לשם ענישה. יחד עם קבלת אפשרות המאסר על חוב לתוך המשפט העברי נקבע כעקרון שאמצעי זה מותר אך ורק כאשר ברור לבית הדין שהחייב יכול לשלם אך משתמט מלעשות כן. אך אם החייב עני, אסור לאסרו, ואף אסור לביישו, כי לגביו נאמר "לא תהיה לו כנושה" (שמות, כב, כד; חירות הפרט, עמ' 117-140).

אמנם, עקב ריבוי תופעות של הברחת נכסים מן הנושים, בחלק מקהילות ישראל התפתח נוהג עממי

המאפשר את מאסר החייבים. כך, רבי יצחק בר ששת, הריב"ש, מחשובי הפוסקים בספרד במאה ה-14, מעיד על המנהג בקהילת סרגוסה, לאסור חייבים עד לפירעון החוב, מנהג שהוא ביקש לבטלו "כי לא מצינו זה בדין תורה" נכונותו של הריב"ש להותיר את המנהג על כנו לא נבעה מהתחשבות בעניינם של הנושים, אלא מן הדאגה לשוק האשראי ולעניינם של אלו שעתידיים לבקש הלוואות בעתיד, ולא יזכו לקבלן בשל חששם של הנושים שלא יוכלו לגבות את חובם.

מכאן יש להסיק, שהתכלית היחידה שעשויה להכשיר בדיעבד נוהג המאפשר מאסר חייבים היא, הדאגה לעניינם של אלו הזקוקים להלוואה, ולא הדאגה לעניינם של הנושים.

בשאלה שנשאל הריב"ש (שו"ת הריב"ש, סימן תפד) נאמר, בין היתר:

ראובן שלווה משמעון ונתחייב לו בקניין בכל תוקף בתפיסת הגוף (התנה עמו שיוכל לתפוס את גופו, לאסרו, אם לא ישלם את החוב)... וחוק זה הוא נהוג במלכות במשפט הכללי הנהוג באראגון, שאם אין לו מטלטלין בני חורין שהוא נתפש בגופו; ועתה שמעון המלווה תבע חובו מראובן הלווה ונמצא שאין לו, בקש שיהיה הלווה נתפש בגופו כפי החיוב שנתחייב לו, והלווה טוען שאינו מן הדין שיהיה נתפש בגופו, כי לא מצינו זה בדין תורה שיהיה אדם מישראל נתפש בגופו, על שום שעבוד.

לפנינו התחייבות מפורשת בין הלווה והמלווה, שלפיה רשאי המלווה לאסור את הלווה אם לא ישלם את חובו, כדי להבטיח בדרך זו את גביית החוב. לבסוף נמצא שהלווה אין לו לשלם, אך הוא מסרב להיאסר, על אף התחייבותו המפורשת בשטר, בטענה "כי לא מצינו זה בדין תורה שיהיה אדם מישראל נתפש בגופו על שום שעבוד".

והריב"ש עונה על כך בתשובה המבהירה את עמדתו לגבי המשפט העברי בעניין למאסר על חוב:

- א. לעניין פגיעה בחירות האישית אין תנאי מועיל, וכן לא מועיל תנאי להתיר פגיעה בגוף.
- ב. קיימת דעה שאין תנאי מועיל אפילו לפטור מחיוב הממון הנובע מהצער שבגוף, ולדעת הכל אין תנאי כזה מקנה "זכות" של פגיעה בגוף.
- ג. גם פועל יכול לחזור בו באמצע היום, אף על פי שהתנה לעבוד יום שלם (דרך אגב, לעניין זה הותקנו במשך הזמן תקנות שונות כדי לקיים יחסים תקינים בין עובד למעביד).

ד. בפרשת מלווה ולווה הקפידה התורה אפילו שלא לעקל מטלטלין אלמנטריים שיש בהם צורך לקיום הנפש, כל שכן שאין לפגוע בנפש עצמה, כי אם ייאסר לא יוכל למצוא פרנסתו.

ה. אין לפגוע בחירות האישית, גם אם הדבר מותר לפי החוק הכללי (דינא דמלכותא).

- **בהמשך דבריו מבאר הריב"ש מתי ניתן לאסור את חייב:**

- ומכל מקום אפשר לומר שאם הלווה מוחזק שיש לו מיטלטלין ומבריחן, אפשר לבית דין לכופו ולאסרו...
- אבל אם הלווה עני ואין לו מה לשלם, הדבר ברור שאסור לתפשו בגופו ולענות נפשו, ואף אם נתחייב בזה השטר והיה התנאי מועיל מן הדין... פסיקתו של הריב"ש לא התקבלה בקרב קהילות ישראל, וחכמי ישראל בחרו שלא לאמצה.

- **חוב שיש ביכולתו של החייב לשלמו**

מדברי הריב"ש ור"י אייבשיץ, שכאשר יש בכוחו של החייב לשלם את חובו אך איננו עושה זאת מרצונו החופשי, ניתן לאסרו. כך פוסק גם רבי אליהו בן חיים, הראנ"ח, מחשובי הפוסקים בתורכיה, לפני כחמש מאות שנים:

אם יש לו ואינו רוצה לפרוע, ובית דין אינם יכולים לירד לנכסיהם, חובשין אותו עד שיפרע

את חובו דפריעת בעל חוב מצוה, ומכין אותו עד שתצא נפשו.⁷

עמדה הלכתית זו מסתמכת על סמכותו של בית הדין הדתי לכפות על בני הקהילה לקיים את מצוות הדת היהודית.

המאסר, לפי שיטה זו, לא נועד להגן על עניינו של הנושה, אלא להבטיח את שמירת החוק. במובן זה,

---

⁷ שו"ת ראנ"ח נח

דומה מאסר החייבים לשיטת ראנ"ח, למאסרו של חייב בשל ביזיון בית המשפט. אולם, מדבריו של הרמב"ם הנזכרים לעיל עולה, שאין לאסור חייב בכל מקרה, שהרי הוא אינו מבחין בין חייב המסוגל לשלם את חובו לחייב שאינו מסוגל לעשות זאת. כך עולה גם מתשובתו הקצרה של רבי שמעון בן אדרת, הרשב"א, מגדולי חכמי התורה בספרד במאה ה-13. השאלה שהוצגה בפניו של הרשב"א נוגעת למאסר חייב שקיבל על עצמו מאסר אם לא יפרע את החוב, וברור לבית הדין שהוא מסוגל לפרוע את החוב אך בכל זאת הוא מבריא את נכסיו מן הנושים.

אף על פי כן, הרשב"א פוסק ש"אין הגוף משועבד שיימכר וישלם כגנב שנמכר בגנבתו ולא כדי שיחבש. שאין אדם כותב כן לשעבד ולעשות כעבד. אלא הרי הוא משועבד כלווה ונכסיו כערבין..."⁸

המשפט העברי הקפיד מאוד על כבוד האדם של החייב. לכן, הותקנה התקנה: **אם יושיב אחד את בעל חובו (הכוונה ללווה) בתפיסה, מחויב לתת לו מזונות כפי ראות עיני בית דין.** המלווה שדרש את מאסרו של הלווה חייב היה לספק ללווה מזונות. גובה המזונות תלוי היה בשיקול דעת בית הדין, והמלווה רשאי היה לדרוש חזרה את הוצאותיו עבור מזונות הלווה על ידי הגדלת החוב שהלווה היה חייב לו. מאליו מובן, כי מלווה שלא מילא אחרי הוראה זו, לא יכול היה לעמוד על דרישתו למאסר הלווה, והלה - שוחרר.

---

⁸ שו"ת הרשב"א א, א, תתרסט. אמנם, שו"ת הראנ"ח, מנסה לפרש את תשובתו כנוגעת אך ורק לחייב שאינו מסוגל לשלם את החוב, אך בצדק העיר אלון (אלון, הוצאה לפועל עמ' 162) שזוהי פרשנות דחוקה ביותר, שאינה מתיישבת עם נוסח התשובה.

פרק שלישי – גישת המשפט הישראלי

הוצאה לפועל היא הליך המשמש אדם לשם מימוש פסק דין שניתן על ידי בית דין או בית משפט המוסמך לכך. וכן, מאפשרת מימוש של מסמכים המקנים זכויות כספיות וזכאות לקבלת סכום כסף או כביצוע לפעולה מסוימת כתוצאה מאי – תשלום. הליך ההוצאה לפועל, מוסדר באמצעות דינים אשר נקבעו בהוצאה לפועל. ולשם קיום דינים אלו הוקמה מערכת ההוצאה לפועל, אשר דואגת למימוש פסקי דין והמסמכים הנדרשים לביצוע.⁹

כמו כן, במדינת ישראל ישנם מספר רב של לשכות הוצאה לפועל, הפועלות המקביל לבית משפט השלום, ובראשן עומד רשם הוצאה לפועל. תפקידו של רשם ההוצאה לפועל הוא לרוב מנהלי, והוא עוסק בדרכים בהן יש למלא אחר פסקי הדין והמסמכים האחרים המוגשים לביצוע. בסמכותו של רשם הוצאה לפועל לדון, להחליט ולהורות כל שיראה לנכון בבקשות בכל עניין הנוגע לניהולו של ההליך לפי חוק. אך, ישנם חיובים אשר אינם ניתנים לביצוע על ידי הוצאה לפועל, אשר דורשים מידת פיקוח שלא מתאפשרת על ידי בית המשפט. לדוגמה: צו מניעה שנתן בית המשפט, אשר חורג מגדר החיוב הרגיל של תשלום בכסף או העברת חזקה בנכס, לא ניתן לטיפול בהוצאה לפועל.¹⁰

בתיקי ההוצאה לפועל ישנם מספר צדדים:¹¹ **הזוכה**, מי שפסק דין ניתן לזכותו. ע"פ חוק הוצאה לפועל¹² הזוכה רשאי להגיש לכל לשכת הוצאה לפועל בקשה לביצוע פסק הדין, הוא יציין בה פרטים מזהים של החייב כפי שייקבעו, ואם הוא קטין או פסול דין, וכן יפרש בה את ההליכים שהוא רוצה שיינקטו, ויכול הוא מפעם לפעם לבקש נקיטת הליכים נוספים. בנוסף, לטובת הזוכה עומדים מספר הליכים כגון: **עיקול מטלטלין**, כלומר, עיקול ומכירת רכושו של החייב להסדרת

⁹ חוק ההוצאה לפועל, (תיקון מס' 5) תש"ם-1980.

¹⁰ מעמדם וסמכותם של רשמי הוצאה לפועל (תיקון מס' 33) תשע"א-2011.

¹¹ חוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967.

¹² חוק הוצאה לפועל - בקשת ביצוע (תיקון מס' 15) תשנ"ד-1994 (תיקון מס' 29) תשס"ט-2008, ס"ח 6(א).

החוב. ישנם מטלטלין אשר לא ניתנים לעיקול משום שהינם מהווים מצרך בסיסי הדרוש למחייתו זאת ע"פ סעיף חוק 86 לפקודת פשיטת הרגל המסביר מהו הקיום הבסיסי בכבוד.¹³

הליך מסוג נוסף, **עיקול מקרקעין**, פירושו של דבר, עיקול הנכסים הרשומים על שמו של החייב ומכירתם בכדי להסדיר את החוב. במידה והמקרקעין הם בית המגורים של החייב, על הזוכה לדאוג לדיור חלופי, זאת על פי ¹⁴ חוק הגנת המגורים.

הליך נפוץ נוסף, **עיכוב יציאה מן הארץ**, כלומר, רשם הוצאה לפועל מוסמך לעכב אדם לצאת מן הארץ, עד לתשלום החוב הנקבע. שימוש בצו זה יהיה רק במקרה שיציאה מן הארץ תפגע באפשרות לגבות מאותו האדם את החוב. על מנת שזכות היסוד ¹⁵ (כבוד האדם וחירותו) של האדם לא תפגע.

במסגרת זו יש את ¹⁶ **החייב**, מי שפסק הדין ניתן לחובתו. על ¹⁷ מנהל לשכת ההוצאה לפועל להמציא אזהרה לחייב שעליו למלא אחר פסק הדין, או לשלם את החוב הפסוק בשיעורים שנקבעו בהוראת תשלום לפי סעיף 69א או בצו לפי סעיף 69(ב), או להגיש בקשה לצו תשלומים לפי סעיף 7א, והכל בתוך תקופה של 20 ימים מיום המצאת האזהרה. האזהרה תכלול, הודעה לחייב אם אין ביכולתו לשלם את החוב במלואו או במספר התשלומים הנקבעו לו, עליו להתייצב ¹⁸ לחקירת יכולת שבה ייבדק מצבו הכלכלי של החייב, נכסיו והכנסותיו. בין היתר החייב יוזהר, כי אם לא יתייצב בחקירת היכולת יראו אותו כמשתמט מתשלום החוב, ויהיה נדרש למסור מידע עליו בלי הסכמתו ולהטיל עליו ¹⁹ הגבלות מיוזמתו או על פי בקשת הזוכה כפי שמתואר לעיל.

¹³ פקודת פשיטת רגל- נכסים שאינם בני חלוקה (תיקון מס' 1) תשמ"ג-1983, ס"ח 86.

¹⁴ פקודת פשיטת הרגל- הגנת בית המגורים (תיקון מס' 1) תשמ"ג-1983, ס"ח 86א (א)

¹⁵ חוק יסוד- כבוד האדם וחירותו, ס"ח 6 (א).

¹⁶ חוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967

¹⁷ המצאת אזהרה ופסק דין - (תיקון מס' 4) תשל"ח-1978 (תיקון מס' 8) תשמ"ט-1989 (תיקון מס' 15) תשנ"ד-1994

(תיקון מס' 29) תשס"ט-2008 (תיקון מס' 36) תשע"ב-2012, ס"ח 7(א).

¹⁸ חקירת יכולת (תיקון מס' 19) תשנ"ט-1999 (תיקון מס' 29) תשס"ט-2008, ס"ח 67(א).

¹⁹ הטלת הגבלות על חייב (תיקון מס' 29) תשס"ט-2008, ס"ח 66(א).

מאידך גיסא, לחייב גם כן ישנם הליכים העומדים לטובתו: **התנגדות לביצוע שטר**, כלומר, ניתן להעלות טענת כישלון תמורה מלא כלפי צד ישיר לשטר, (לדוגמה: אדם אשר רכש סחורה ושילם עבורה בהמחאה ולא קיבל את הסחורה, יכול לטעון שאין עליו לפרוע את ההמחאה). מלבד זאת, החייב יכול לטעון כנגד פסק דין ניתן להעלות את ²⁰ **"טענת פרעתי"**, אך אין מדובר בטענה לפירעון חוב, אלא בטענה לכל מצב העומד לטובת החייב לאחר מתן פסק הדין. (לדוגמה: טענה כי החוב נפרע, הנכס נמסר לזוכה, והזוכה מחל על חובו של החייב).

בהקשר זה, במידה ולחייב ישנם מספר תיקים בהוצאה לפועל הנפתחו כנגדו על ידי גורמים שונים, יכול לבקש לאחדם ²¹ **(איחוד תיקים)** ולשלם סכום חודשי קבוע אשר יחולק בין הזוכים השונים תוך זמן קצוב. בנוסף, חייב יכול להודיע כי אינו יכול לשלם את החוב בפרק זמן הקבוע בחוק יכול להיות מוכרז **כחייב מוגבל באמצעים**. חייב זה עובר חקירת יכולת, ובה נקבעת פריסת החוב לתשלומים קטנים יותר ולזמן ארוך יותר.

מעבר לכך, חייב זה מוגן מפני עיקולים וכדומה כל עוד הוא משלם את התשלום החודשי. עם זאת, חייב זה לא רשאי לצאת מן הארץ ונחשב כלקוח מוגבל בבנק, אינו יכול לעשות שימוש בכרטיסי אשראי ואין הוא רשאי לנהל חברה. הגבלות אלו באות לשמש "כערובה" שהחייב מתמקד בהחזרת החוב ולא מתחמק מתשלום חובותיו. אותו חייב לא יוכל להיות בעל חברה היות ויתכן סיכוי שהחייב עלול למעוד ולהשתמש בכספי החברה למטרות אישיות כגון החזרת החוב. כמו כן, לא יוכל להחזיק במניות מכיוון שעלול לאבד כספים רבים מה שימנע ויאריך את תשלום חובותיו.

---

²⁰ חוק הוצאה לפועל - טענת פרעתי (תיקון מס' 9) תש"ן-1990 ת"ט תש"ן-1990 (תיקון מס' 29) תשס"ט-2008, ס"ח 19.

²¹ תקנות הוצאה לפועל - בקשת איחוד, ס"ח 29.

עם קום המדינה, לפי פקודת המאסר, ניתן היה לאסור חייב רק לאחר שבית המשפט השתכנע, על פי עדות בשבועה, שיש ביכולתו של החייב לפרוע את חובו או לשלם את חובותיו בהתאם לצו תשלומים של בית המשפט, "וכי הוא מסרב לשלמו או מתרשל בתשלומו", או שהתברר שהחייב מנסה להבריח נכסים או שאינו ממלא צו שיפוטי²² שניתן על ידי פקודת ההוצאה לפועל הראשית". הסייגים האמורים לא חלו על חובות מסוג מזונות, קנסות, הוצאות משפט ואגרות. בשל כך, מדינת ישראל "ירשה" את ההסדר המנדטורי בעניין מאסר חייבים. על פי הסדר זה, ניתן היה לאסור חייבים שיש ביכולתם לפרוע את חובם או לעמוד בצו התשלומים שנקבע להם, אך הם מסרבים לשלם, מתרשלים בתשלום החוב, מנסים להבריח נכסים או שאינם ממלאים אחר צו שיפוטי הניתן על ידי רשויות ההוצאה לפועל.

בשנת 1967, התקבל חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 (להלן: חוק ההוצאה לפועל). החוק, אשר מלכתחילה לא הבחין בין חוב רגיל לחוב מזונות, קבע שניתן לאסור חייבים לתקופה של 21 ימים ובלבד שניתן צו לתשלום החוב, ושאין דרך אחרת לאלץ את החייב לפרוע את חובו. בחוק לא הייתה קיימת דרישה של עריכת שימוע לחייב. בשל העדר הדרישה לערוך שימוע לחייב ועמימותו של הסייג בדבר העדר דרך אחרת לאלץ את החייב לפרוע את חובו, ההסדר שנקבע יצר פרקטיקה של שימוש במאסר החייבים גם בנסיבות שבהן לא היה הדבר מוצדק.

כנזכר לעיל, מאז שנחקק חוק ההוצאה לפועל ועד לשנת 1992 התרחב השימוש במאסר החייבים, בעיקר בעקבות התקנתן של תקנות ההוצאה לפועל ואימוץ שורה של תיקונים לחוק

---

²² חוק ההוצאה לפועל – מאסר חייב, ס"ח 70 ג(1).

ההוצאה לפועל בשנות השבעים והשמונים, שהפכו את מאסר החייבים "לאמצעי המרכזי במסלולי ההוצאה לפועל... ולמעשה בכל המערכת של אכיפת החיובים בישראל".²³

- בג"ץ בפרשת פר"ח ותיקון מספר 15 לחוק ההוצאה לפועל

פסק הדין המרכזי בפרשת פר"ח השופט מנחם אלון, הציג מציאות עובדתית, חמורה וקשה, בקשר לנוהג המצוי והקיים בעניין מאסרם של חייבים, מציאות שיש בה שלילת חירותו של חייב ואף פגיעה חמורה יש לומר בכבודו כאדם.

בעקבות פסק הדין בפרשת פר"ח תוקן חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15). התיקון התמקד בדרכי ההמצאה של אזהרות מטעם ההוצאה לפועל ונקבע בו כי לא יינתן צו מאסר אלא לאחר שהחייב הופיע בפני ראש ההוצאה לפועל.²⁴ כמו כן, נקבעה חזקה ע"פ חוק שלפיה יש ביכולתו של החייב לשלם את חובו, וחזקה זו תתקיים כל עוד הוא לא סתר אותה באמצעות מסמכים או מידע המצוי בידיו בדבר יכולתו הכלכלית.²⁵

פרשת פר"ח

העותרת, עמותת פר"ח, היא עמותה שהוקמה למען שמירת זכויותיה של חבריה, אשר הם פושטי רגל וחייבים, ושל ציבור החייבים בכלל. לב עניינה של העתירה שהגישה עמותת פר"ח היא הבעייתיות בהליך מאסר החייבים וזאת לאור חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. הטענה המרכזית שעלתה בבג"ץ זה היא כי מאסר, אשר נעשה מבלי שנבחנת קודם לכן יכולתו הכלכלית של החייב ונסיבותיו האישיות, שלו ושל החוב, פוגע בצורה בלתי מידתית, שלא ראויה, ובדרך שאינה הולמת את ערכיה של מדינת ישראל, באחת הזכויות הבסיסיות של הפרט- הזכות לחירות. העתירה שהוגשה לבג"ץ על ידי עמותת פר"ח הנה נגד הליך מאסר החייבים, שעד אז בוצע ללא חקירה הבודקת את היכולת הכלכלית של החייב לפרוע את

²³ חריס, ממאסר להפטר, עמ' 667.

²⁴ חוק ההוצאה לפועל – ס"ח 70 (ג).

²⁵ חוק ההוצאה לפועל – ס"ח 77.

החוב וללא אפשרות של החייב לומר את טענותיו בפני רשם הוצאה לפועל, בטרם האחרון יוציא נגדו פקודת מאסר.

²⁶ על פי סעיף 6 לחוק ההוצאה לפועל, על זוכה אשר זכה בדינו ומבקש שפסק דינו יבוצע על ידי לשכת ההוצאה לפועל, עליו להגיש בקשה לצו ביצוע פסק דין. כאשר הוגשה הבקשה לביצוע פסק הדין, על המוציא לפועל להמציא לחייב אזהרה (פרטי האזהרה צוינו לעיל) ובו נדרש החייב למלא אחר פסק הדין תוך התקופה שנקבעה באזהרה.²⁷ במידה ועברה תקופת פירעון חובו והחייב לא עשה דבר בכדי לפרוע את החוב, רשאי הזוכה לבקש כי יינקטו כנגד החייב הליכים לביצוע פסק הדין ושתוצא נגדו פקודת מאסר. סמכותו של ראש ההוצאה לפועל להורות על מאסר חייב בשל אי תשלום חוב קבועה בסעיף 70(א) לחוק ההוצאה לפועל, אשר אומר:

"נתברר לראש ההוצאה לפועל כי... אין דרך אחרת לאלץ את החייב לבצע את פסק הדין. רשאי הוא לתת צו מאסר נגדו לתקופה שלא תעלה על 21 יום".

הדין

²⁸ תקנה 114 לתקנות ההוצאה לפועל, העומדת במרכז הדין בבג"ץ, קובעת כי כאשר הגיש הזוכה בקשה להוצאת פקודת מאסר נגד החייב, והחייב לא עשה כל מעשה בכדי להוכיח שהוא חסר יכולת כלכלית ואין באפשרותו לפרוע את החוב, נענה ראש ההוצאה לפועל לבקשה כעניין שבשגרה ומוציא את פקודת המאסר מבלי שהחייב מתבקש להופיע ולטעון לפניו.

²⁶ חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967, ס"ח 116

²⁷ חוק ההוצאה לפועל- ס"ח 7.

²⁸ תקנות הוצאה פועל – ס"ח 114.

טענות העותרת – עמותת פר"ח

עמותת פר"ח הייתה נגד תקנה זו ובעתירה ציינה כי התקנה לוקה בחוסר סבירות וחורגת מסמכות סעיף 70(א) ועל כן יש לבטלה. וזאת משום, שלראש ההוצאה לפועל יש את האפשרות לנקוט בהליכי מעצר נגד החייב מבלי לשמוע לטענותיו. בכך, לטענת עמותת פר"ח, התקנה גורמת למצב משפטי שגוי ולפגיעה חמורה בכבוד האדם וחירותם של חייבים שאין ביכולתם לשלם את החוב. כמו כן, לטענת העמותה, יש לפרש את המונח "נתברר" כך שכוונת הסעיף היא שראש ההוצאה לפועל יברר את העובדות לאחר הזמנת החייב להתייצב לפניו ולאחר שניתנה לחייב ההזדמנות לומר את טענותיו.

טענות המשיבים – שר המשפטים והמשטרה

שר המשפטים והמפקח הכללי של משטרת ישראל, טענו כי אין לבטל את תקנה 114, שכן ראש ההוצאה לפועל רשאי להוציא פקודת מאסר אף מבלי התייצבותו של החייב למסור טענותיו, וזאת כל עוד החייב לא עשה מעשה שיעיד על כך שהוא חסר יכולת.

פסק הדין

כמו כן, בית המשפט סקר את הנוהג הקיים בעניין מאסר חייבים וקבע כי נוהג זה, אשר מעוגן בתקנה 114 ומאפשר מאסרם של חייבים ללא שניתנת להם האפשרות לטעון טענותיהם בפני ראש ההוצאה לפועל, גורם למציאות עובדתית עגומה, חמורה וקשה שיש בה משום שלילת חירותו של החייב ופגיעה חמורה בכבודו כאדם. בית המשפט הדגיש את חשיבותה של זכות האדם לחירות אישית וקבע כי כאשר קיימת מחלוקת לעניין אופן פרשנותו של סעיף מסוים, יש להעדיף את הפירוש המצמצם את הפגיעה בזכות יסוד, ואם אכן קיימת פגיעה, לכן יש לבחון אם הפגיעה עומדת בתנאי פסקת ההגבלה. מלבד זאת, בית המשפט ניתח את הסוגיה

של פסקת ההגבלה וקבע לפי סעיפים 81,5 לחוק כבוד האדם וחירותו במידה ויש פגיעה בזכות זו נדרש למלא אחר שלושה תנאים:

- **שהדבר הולם את ערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.** בית המשפט סקר את עקרונות המשפט העברי והמשפט ההשוואתי וקבע כי אכן אמצעי המאסר הוא בהתאם לערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.
- **שהחוק נועד לתכלית ראויה** – בית המשפט קבע כי ברור שהתכלית שלשמה ננקט המאסר היא תכלית ראויה- שכן התכלית היא ביצוע פסק דין של בית משפט ותשלום חוב.
- **שהפגיעה בזכות לחירות היא במידה שאינה עולה על הנדרש**- בית המשפט קבע כי אמצעי המאסר אינו פוגע בזכות לחירות במידה שעולה על הנדרש, אלא להפך- יש בו משום מידה הדרושה כדי להתגבר על עורמתו של חייב אשר ביכולתו לפרוע את חובו, אך בוחר שלא לעשות כן ובכך מסרב למלא אחר פסק דינו של בית המשפט.

החלטה

כתוצאה מכך, בית המשפט קבע פה אחד, בפסק דינו המפורט של כבוד השופט מנחם אלון יחד עם כבוד השופטים אהרון ברק ואליהו מצא, לקבל את העתירה של עמותת פר"ח וקבע כי דינה של תקנה 114 להתבטל באופן מיידי, שכן הותקנה בחוסר סמכות ועומדת בניגוד גמור להוראותיו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. משתמע מזאת, שיש לפרש את סעיף 70(א) לחוק ההוצאה לפועל כך שהפגיעה בזכות לחירות תהיה מינימלית, ועל כן קבע בית המשפט שלא יינתן צו מאסר, אלא לאחר השמעת טענות החייב בפני ראש הוצאה לפועל.

בפסיקת בית המשפט העליון בפרשת פר"ח נמתחה ביקורת על הפרקטיקה הנוהגת בנושא מאסר חייבים בישראל, ונקבע שאין לאסור חייבים מבלי להבטיח שייערך להם שימוע בפני ראש ההוצאה לפועל, שבמסגרתו ייבחן לעומק מצבו הכלכלי של החייב. בעקבות פסיקה זו, תוקן החוק באופן שנועד למנוע מאסר של חייב מבלי שייערך לו שימוע בדבר מצבו הכלכלי. התיקון האמור אפשר לחייבים לחמוק מן המאסר באמצעות אי התייצבות בלשכות ההוצאה לפועל, ובמהלך השנים תוקן החוק מספר פעמים על מנת להבטיח שהוא יתאים לעקרונות שנקבעו בפרשת פר"ח מחד גיסא, ויאפשר גביה יעילה של החובות, מאידך גיסא.

²⁹השעיית השימוש במאסר החייבים לא פגעה באופן ממשי ביכולתה של הרשות להבטיח את גבייתם של חובות אזרחיים. אף על פי כן, עמדתה של הרשות הייתה ועודנה, שלא הגיעה השעה הראויה לביטולו של ³⁰מאסר החייבים. הצעת החוק הנדונה מבקשת לבטל באופן גורף וסופי את מאסר החייבים, למעט בנוגע לחיובי מזונות.

ראוי לציין, מאסר החייבים משמש כלי רב עצמה כדי לכפות על חייבים לשם את חובם, וההתחמקות מתשלום החוב ובשל כך, רבים סבורים שביטול גורף של מאסר החייבים עלול (פס"ד פר"ח) הינה הפרה של עיקרון שלטון החוק.

בהקשר זה, יש המעירים שעצם קיומו של הליך המאסר דיני ההוצאה לפועל מייצר הרתעה, הגורמת לכך שחייבים שיש ביכולתם לשלם את חובם לא יבקשו לעצמם דרכי מילוט מקיום חובותיהם. בהתאם לכך, ביטול מוחלט של מאסר החייבים, כך נטען, עלול לגרום לחייבים כאמור לחמוק מקיום חובותיהם. ³¹

- תיקון מס' 19 לחוק ההוצאה לפועל

²⁹ מאסר חייבים בהוצאה לפועל – עו"ד ירון אונגר, 2013.

³⁰ חוק ההוצאה לפועל, תיקון 43.

³¹ דוד בר אופיר, "מאסר חייבים וגביית חובות בהוצאה לפועל" תשנ"ה (327 עמ' 330).

תיקון מס' 15 לחוק ההוצאה לפועל הגביל במידה ניכרת את יכולתם של הנושים לעשות שימוש בהליכי המאסר כדי לכפות על חייבים לשלם את חובם, והדבר הוביל בסופו של דבר לשינוי נוסף, והפעם לכיוונום הברור של הנושים, באמצעות תיקון מס' 19 לחוק ההוצאה לפועל.³²

על פי התיקון, בחלוף 20 יום מיום שהומצאה לחייב אזהרה, על החייב להתייצב בלשכת ההוצאה לפועל, ומשלא עשה כן, יוכרז כחייב המשתמט מתשלום חובותיו, תישלח אליו התראה, וניתן יהיה לאסרו לאחר 14 ימים נוספים, אם לא הגיע ללשכת ההוצאה לפועל. משמעות הדבר הייתה, שניתן היה להשיג צו מאסר כנגד החייב, גם מבלי שיתייצב אפילו פעם אחת בפני ראש ההוצאה לפועל.

שינוי חשוב נוסף, נוגע לביטול הדרישה לשקול את התועלת שבנקיטת הליכי עיקול נגד נכסי החייב.³³ לפי בר אופיר, מן הראוי היה לבטל הוראה זו, משום ש"אם החייב הוא בעל יכולת המשתמט מתשלום חובותיו, שוב אין מקום לכך שיונח מכשול בדרכו של הזוכה להפעיל צו מאסר כדי לכפות על הזוכה למלא את הצווים שניתנו על ידי ראש ההוצאה לפועל".³⁴

- תיקון מס' 29 לחוק ההוצאה לפועל

בין השנים 2000-2008, נוספו תיקונים לחוק ההוצאה לפועל, אך תיקונים אלו לא שינו את מצבו של מאסר החייבים בהתאם לעקרונות שנקבעו בתיקון מס' 19. בשנת 2008 ביקשה הממשלה לערוך רפורמה רחבת היקף בדיני ההוצאה לפועל באמצעות תיקון מס' 29 לחוק, אשר נועד לעזור בהליכי הגבייה, ובנוסף להגביר את זכויותיו של החייב. התיקון לא ביטל את מאסר החייבים, אך הוגבל במידה ניכרת. לדוגמא, בהתאם לתיקון, צו

³² חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 19) ס"ח תשנ"ט 138.

³³ סעיף 9(1) לתיקון.

³⁴ בר אופיר, בג"ץ פר"ח עמ' 366.

מאסר יינתן על ידי רשם ההוצאה לפועל על חוב העולה על 2000 ₪³⁵, ורק לאחר שרשם ההוצאה לפועל השתכנע שביכולת החייב לפרוע את חובו ולא עשה זאת ללא הסבר סביר³⁶, או כאשר אין שיתוף פעולה מצד החייב.³⁷

הרשם לא יורה על מאסר החייב אלא לאחר ששוכנע שהדבר אכן מוצדק ולאחר ששוכנע שנוכח הליכים אחרים שננקטו ושניתן לנקוט כנגד החייב, אין הליכים כדי להביא לתשלום החייב.³⁸

בנוסף לכך, נקבע שתקופת המאסר לא תעלה על שבעה ימים,³⁹ והרשם יהיה רשאי להשהות את ההחלטה, מיוזמתו או לבקשת החייב, כדי לאפשר לחייב ייצוג משפטי.⁴⁰

---

³⁵ חוק ההוצאה לפועל- ס"ח 70 (א)(3).

³⁶ חוק ההוצאה לפועל – ס"ח 70(א)(1).

³⁷ חוק ההוצאה לפועל – ס"ח 70(א)(2).

³⁸ חוק ההוצאה לפועל – ס"ח 70(ג)

³⁹ חוק ההוצאה לפועל – ס"ח 70(א)(1).

⁴⁰ חוק ההוצאה לפועל – ס"ח 70(ג)(1).

פרק רביעי

השוואת דינים – המשפט הישראלי והמשפט העברי

כפי שמצוין לעיל, ניתן לראות שהמשפט העברי והמשפט הישראלי ברובם דומים. אך ישנם כמה נקודות שוני.

קטריונים	משפט עברי	משפט ישראלי
חיוב הלווה/חייב	<p>במידה והלווה עני ואין לו אמצעים, יש רבנים האומרים "לא תהיה לו כנושה" – אל תדרוש תשלום.</p> <p>במידה וללווה יש את האמצעים ניתן לעקלם על ידי ראש ההוצאה לפועל.</p> <p>כמו כן, יש איסור חמור למלווה לבוא ולהיכנס לביתו לשם דרישת התשלום בכדי לשמור על כבודו של הלווה. ואף יש האומרים שגם לראש ההוצאה לפועל לא להיכנס לביתו לגבות את תשלום החוב.</p>	<p>על המלווה להגיש בקשה להוצאה לפועל למימוש פס"ד ועל החייב לשלם את החוב ע"פ תקופת התשלום הנקבע בפס"ד.</p>
הוכחת חייב/לווה שאין באפשרותו לשלם את החוב עד תום התקופה שנקבעה בפס"ד.	<p>על הלווה להישבע שבועת תורה</p>	<p>על החייב להודיע לרשם ההוצאה לפועל שאין באפשרותו לשלם את החוב (בהקדם), ורשם הוצאה לפועל רשאי לזמן את החייב לחקירת יכולת ובה יחליט את המשך החיוב.</p>
עונש לחייב/לווה המשתמט מתשלום	<p>הדעות בנושא הנן חלוקות: על פי רבנים מסוימים, ניתן</p>	<p>עם קום המדינה החייב היה נכנס למאסר לתקופה של כ</p>

<p>21 ימים, כיום אם החוב לא עולה על כ- 500,000 ₪ החייב אינו נכנס למאסר ונענש בדרכים אחרות (עיכובים, עיקולים וכו').</p>	<p>היה לאסור או לאיים לאסור בכדי ליצור הרתעה ולגרום ללווה לשלם את חובו. אך הרמב"ם מתנגד ואומר שאין לאסור אדם בכל מקרה.</p>	
--	--	--

פרק חמישי – סיכום

מכל האמור לעיל ניתן לומר, שכיום ההתחשבות בזכויות האדם בהליכי חייבים בהוצאה לפועל גדלה. כיום, לא ניתן להכניס חייב למאסר ללא הצגת טענותיו בפני רשם ההוצאה לפועל ויתרה מכך, לא ניתן להכניס חייב למאסר אלא אם כן הוא עבר את היקף החוב המותר הנקוב בחוק (500,000 ₪) וקיבל אזהרה למתן צו מאסר, ובכל זאת, לא עשה דבר בנוגע לכך. כמו כן, לנושה אין אפשרות לפעול בהליכים שלא כדין בפני החייב. עליו לפעול בדרך הישר ובכדי למימוש פסק הדין עליו לפנות להוצאה לפועל לגביית החוב.

במשפט העברי כמו כן, מאז ומתמיד הייתה חשיבות זכויות האדם וכבוד האדם הייתה ערך עליון. על פי כך נאמר: " לא תבוא אל ביתו לעבוט עבוטו. בחוץ תעמוד, והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה". כלומר, אין למלווה זכות לבוא אל ביתו של הלווה לדרוש לתשלום ויש לחכות שהלווה בעצמו יוציא למלווה את חובו. רבנים מסבירים משפט זה ואומרים שלאדם יש את הזכות הבסיסית לכבוד ולכבוד משפחתו. יש להדגיש, שישנם רבנים אשר אומרים שלגובה (ראש ההוצאה לפועל) אין אפשרות להיכנס לביתו של הלווה לגבות את התשלום.

רשימה ביבליוגרפית

חקיקה

חוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז – 1967

תקנות ההוצאה לפועל, תש"ם – 1979

פקודת פשיטת הרגל, תש"ם – 1980

פסיקה

בג"צ

5304/92 - פר"ח 1992 סיוע לנפגעי חוקים... נגד שר המשפטים ואח' [פ"ד מז (4) 715]

ספרות מחקר

ספרים

דוד בר אופיר, "מאסר חייבים וגביית חובות בהוצאה לפועל", תשנ"ה (327 עמ' 330).
רון חריס, "ממאסר להפטר", תש"ם.

מאמרים

ירון א', 'מאסר חייבים בהוצאה לפועל', עורך דין, (2013).
ליאור בן דוד ודינה צ', 'מאסר חייבים בהוצאה לפועל', עורכי דין, (תשס"ז), עמ' 5-21

משפט עברי

ספרות הפסיקה

בבא מציעא, קיג, א-ב.
דברים, כד, י-יג.

משנה תורה, מלווה ולווה ב', א-ב.

רמב"ם, הלכות מלווה ולווה, פרק א, הלכה ז, על פי בבא מציעא.

